

ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО СЪЗНАНИЕ И КУЛТУРА

Формирането на съзнателно отношение към околната среда и екологична култура е процес, насочен към развитие на знания, умения, нагласи и ценностни ориентации, насърчаващ ангажираност с екологичните проблеми и тяхното решаване.

Осъзнатата промяна в мисленето и поведението на различните групи на обществото носи реални ползи, свързани с опазването на околната среда и природните ресурси – важно условие за подобряване на качеството на живота.

ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИВЛИЧАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА В ПРОЦЕСА НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Ключов въпрос

Предоставя ли се достатъчно информация на обществеността по въпросите на околната среда и осигурени ли са възможности за гражданите, организациите и институциите да участват във вземането на решения в тази област?

Ключови послания

Предоставен е достъп до обществена информация по 80% от подадените заявления, отказан е достъп в незначителен брой случаи.

Регистрирани са 1 250 912 посещения на интернет страниците на МОСВ и неговите подразделения.

517 са базите данни и публичните регистри, поддържани на интернет страниците на МОСВ и подразделенията му.

Дефиниция на индикатора

Постигнатият напредък и оценката на индикатора се отчита чрез анализ на:

- Брой на посещенията на интернет страниците в системата на МОСВ;
- Брой бази данни и публични регистри, поддържани в интернет в системата на МОСВ;
- Брой на постъпилите заявления за достъп до информация в системата на МОСВ;
- Брой издадени решения за предоставяне/отказ на достъп до информация в системата на МОСВ;
- Брой на реализираните обществени обсъждания.

Оценка на индикатора

Осигуряването на информиране на обществеността по въпросите на околната среда и гарантирането на участието ѝ в процеса на вземане на решения имат за цел формирането на устойчиви и екологосъобразни модели на обществено поведение за постигане на качествена и здравословна околна среда.

Чрез предоставяне на достъп до информация по въпросите на околната среда се насърчава отношението на гражданското общество и се осигурява прозрачност на процеса на вземане на решения на национално и местно ниво, и участие на различни обществени групи в този процес. Формирането на съзнателно и отговорно отношение на различните обществени групи към околната среда се насърчава посредством провеждане на

национални информационни кампании, образователни дейности и инициативи, както и чрез извършването на ефективна, прозрачна и отговорна контролна дейност, за налагане и спазване на законодателството в областта на опазване на околната среда. Важен аспект е и развитието на партньорствата на институциите с основните групи на обществеността – бизнеса, браншовите и неправителствените организации, академичните среди, младите хора.

Табл. 1. Средства за информиране на обществеността и осигуряването на участието във вземането на решения в областта на околната среда, брой

Средства за информиране на обществеността и осигуряването на участието във вземането на решения	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Брой посетители в сайтовете на МОСВ и неговите подразделения	897 127 общо; 468 400 уникални посещения	904 328 общо; 306 612 уникални посещения	943 674 общо; 593 799 уникални посещения	1 812 550 общо; 478 823 уникални посещения	1 250 912 общо; 584 461 уникални посещения
Бази данни и публични регистри, поддържани в Интернет от МОСВ и подразделенията му	390	447	531	472	517
Брой постъпили заявления за достъп до информация в МОСВ и неговите подразделения	1 069	1 007	972	1 167	1 271
Брой издадени решения за предоставяне на достъп в МОСВ и неговите подразделения	883	768	690	914	1012
Брой проведени обсъждания с участието на обществеността	67	56	73	87	46

Източник: МОСВ, ИАОС, РИОСВ, ДНП, БД

Увеличен е обемът на активно предоставяната информация за околна среда чрез интернет страниците на МОСВ, като се осигурява за обществеността информация за параметрите на околната среда, управлението в сектора и издаваните административни актове, поддържат се новинарски електронни рубрики, анонси към събития и дати от природозащитния календар и профили в социалните мрежи.

Броят на поддържаните бази данни и публични регистри е 517. Потребителите могат да използват различни филтри и да търсят информация по компетентен орган, населено място, възложител, инвестиционно предложение, както и за етапа на процедурите. Това дава възможност на обществеността да проследи изцяло процеса на управление и опазване на околната среда.

Осигуряват се информационни масиви и ресурси в отворен формат, като към края на 2021 г. от МОСВ и неговите структури са публикувани в Портала за отворени данни на Министерския съвет 418 набори от данни.

През 2021 г. МОСВ продължава последователно да насърчава участието на обществеността в процеса на вземане на решения за околната среда. Всички проекти на нормативни актове са публикувани на интернет страницата на министерството и Портала за обществени консултации на Министерския съвет за коментари и предложения от обществеността.

Проведени са 46 обсъждания с участието на обществеността.

Разширени са възможностите за гражданите, организациите и институциите да участват във вземането на решения за околната среда. От МОСВ и неговите структури са проведени:

- поредица от консултативни работни срещи по различни казуси, свързани с прилагането на екологичното законодателство, в подкрепа на участието на бизнеса във взимането на решения за околната среда и относно прилагането на регламенти;
- срещи със заинтересовани страни в общините, свързани с дейността на местни консултативни органи по редица въпроси на опазването на околната среда;
- консултации с партньорски организации и институции с цел навременно и адекватно информиране и насърчаване на активно участие на всички заинтересовани страни.

Броят на обществените организации (бизнес, образователни, научни, НПО, местни общности), ангажирани от МОСВ и неговите поделения към дейности за изпълнение на политиката за опазване на околната среда, е общо 546.

Информирането и методическото подпомагане на компетентните органи и икономическите субекти, в обхвата на превантивните дейности (оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), екологична оценка (ЕО), комплексни разрешителни (КР), защита от вредното въздействие на химикали) представляват важна част от информационната дейност на МОСВ, тъй като е предпоставка за осигуряване на устойчива и здравословна околна среда, чрез прилагане на механизмите за превенция, при спазване на принципите на прозрачност, откритост, партньорство и диалог. През 2021 г. са:

- изпратени 16 писма/становища до оператори с указания по прилагане на нормативната уредба по КР;
- проведени 23 срещи и 6 консултации с оператори и инвеститори във връзка с прилагане на законодателството по КР;
- изготвени 148 отговора на запитвания в рамките на Националното информационно бюро по химикали и по електронна поща, постъпили от индустрията, относно задълженията на предприятията по прилагане на хармонизираното законодателство.

В рамките на системата за административните услуги „Едно гише“, МОСВ и неговите структури редовно предоставят информация на граждани и организации, подали заявления за достъп до обществена информация. През 2021 г. в системата на Министерството са постъпили 1 271 заявления за достъп до информация, като броят издадени решения за предоставяне на достъп е 1 012. Отказан е достъп до информация в само 16 случая, като обжалваните решения са пренебрежимо малко на брой – 5.

Регионалните структури на МОСВ поддържат и развиват 29 информационно-посетителски центъра на територията на страната, към които за съдействие и съвместни дейности са се обърнали 2 441 посетители, а броят на посетителите в центровете на националните паркове, оборудвани с екопътеки, интерпретативни маршрути, съоръжения за игра и открити експозиции, е 15 574. Центровете осъществяват информационно-образователни инициативи за повишаване на екологичното съзнание и култура на различни групи от обществеността, издават информационни материали и провеждат образователни програми в партньорство с институциите и неправителствените организации в отделните региони. Чрез дейността им МОСВ участва активно и в процеса на стимулиране на неформалното обучение за опазване на околната среда – с издаване на образователни продукти и провеждане на образователни инициативи в рамките на националните кампании за опазване на околната среда, включени в Националния календар на Министерството на образованието и науката за извънкласните и извънучилищни дейности.

Осигуряването на ефективен обществен достъп до информация и участие на обществеността в процеса на взимане на решения съдейства за развитие на демократичните процеси при осъществяване на политиката за околна среда, прозрачност и

по-пълноценно реализиране на дейностите на институциите, на национално и местно ниво. Това е и предпоставка за информиран избор на хората в ежедневиия живот, щадящ околната среда, както и за насърчаване на екологосъобразните производствени практики и бизнес модели.

Източници на информация:

МОСВ

ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОТО СЪЗНАНИЕ И КУЛТУРА В СФЕРАТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ

Ключов въпрос

Полагат ли се достатъчно усилия за формиране на съзнателно и отговорно отношение на различните обществени групи към околната среда посредством провеждане на информационни мероприятия и образователни дейности и инициативи?

Ключови послания

Проведени са 257 форуми, семинари, беседи, кръгли маси, конференции за ученици, учители, бизнеса, неправителствени организации, за служители на общинската и държавната администрация от МОСВ и неговите структури.

За поредна година е проведена националната кампания „Обичам природата – и аз участвам!“, включваща традиционния конкурс „За чиста околна среда“ и са отбелязани от МОСВ и неговите структури с разнообразни и атрактивни информационни прояви в цялата страна всички дати от международния еко календар.

31 668 деца и ученици от 933 детски градини и училища са обхванати в информационно-образователни инициативи от МОСВ и неговите структури.

Проведените информационни и обучителни мероприятия, насочени към учениците (изложби, състезания, конкурси, открити уроци) продължават да бъдат със значителен брой (над 240), и се наблюдава известно увеличение спрямо предходната година.

Дефиниция на индикатора

Постигнатият напредък по отношение на осъществяването на политиката за повишаване на общественото съзнание и култура в сферата на околната среда и устойчивото развитие се отчита чрез:

- Брой на проведените информационни и образователни дейности и инициативи в рамките на информационни кампании – открити уроци, конкурси, изложби, походи, екскурзии, акции, кръгли маси, конференции, семинари и др.;
- Брой издадени информационни материали в системата на МОСВ.

Оценка на индикатора

Осъзнатата промяна в поведението на всички групи в обществото и информирания избор на всеки в ежедневиия му живот е възможност за решаване на въпросите, свързани с борбата с изменението на климата, устойчивото производство и потребление, ефективно използване на ресурсите, опазване на природата и околната среда, управлението на отпадъците и др.

Табл. 2. Дейности за повишаване на съзнанието и културата в сферата на околната среда и устойчивото развитие, брой

Дейности за повишаване на съзнанието и културата в сферата на околната среда и устойчивото развитие	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Издадени информационни материали от МОСВ и неговите структури	109	104	77	86	90
Проведени конкурси на територията на цялата страна	46	48	38	39	32
Проведени открити уроци на територията на цялата страна	494	514	204	128	169
Проведени изложби на територията на цялата страна	43	26	16	8	41
Проведени форуми, обучителни семинари, кръгли маси, конференции за ученици, учители, бизнеса, неправителствени организации, за служители на общинската и държавната администрация от МОСВ и неговите структури	162	444	587	209	257

Източник: МОСВ, ИАОС, РИОСВ, ДНП, БД, ПУДООС, НДЕФ

През 2021 г. от МОСВ и регионалните структури в страната са подготвени и проведени дейности по 13 национални кампании за повишаване на общественото съзнание и култура по повод датите от международния екокалендар:

Световен ден на влажните зони: 2 февруари;

Международен ден на водата: 22 март;

Международен ден на птиците: 1 април;

Ден на Земята: 22 април;

Европейски ден на Натура 2000: 21 май;

Международен ден на биологичното разнообразие: 22 май;

Зелена седмица на Европейския съюз;

Световен ден на околната среда: 5 юни;

Ден на река Дунав: 29 юни;

Европейска седмица на мобилността: 16-22 септември;

Международен ден на Черно море: 31 октомври;

Европейската седмица за намаляване на отпадъците: 20-28 ноември;

Международен ден на планината: 11 декември.

Въпреки ограничените възможности за провеждане на типичните активности с детски градини и училища, поради епидемиологичните мерки през по-голямата част от годината, в рамките на кампаниите от МОСВ и неговите структури са проведени значителен брой (близо 600) открити уроци, конкурси, изложби, природозащитни инициативи, маршрути по екопътеки, акции по почистване и залесяване, акции за разделно събиране на отпадъци, викторини, обучителни семинари и разнообразни форуми. Инициативите, които протичат при голям интерес, са съобразени със ситуацията в страната и са оценени като успешни сред целевите групи. Сред тези прояви могат да бъдат посочени:

- ✚ *Национален конкурс за детска рисунка на тема „Влажните зони – извор на живот“ на РИОСВ Пловдив, в който постъпва рекордният брой от 1 556 произведения на деца от 145 учебни заведения в 65 населени места от страната;*

- ✚ *Международен ученически еко-форум „Сребърна 2021“ на РИОСВ Русе, придружен от конкурс за литературна творба и рисунка под надслов „Планетата Земя - безценен дар“;*
- ✚ *Фестивал на белия щъркел в Белозем със съдействието на ПУДООС, който е част от международната инициатива „Европейско село на Белия щъркел“ с участието на 14 държави;*
- ✚ *15-ти годишен конкурс на името на Мими Праматарова, организиран от НДЕФ и ДНП Рила на тема „Климатът: „невъзможните срещи“ – какво сподели Снежният човек на един Щъркел“;*
- ✚ *Национален конкурс за рисунка с история „Зелено бъдеще за Европа“ и инициатива на РИОСВ Велико Търново „Природа в риск“, мотивирали за участие повече от 600 ученици от 61 училища от страната. Този конкурс беше награден с Отличителен знак „Аз гарантирам щастливо детство“ от Държавна агенция за закрила на детето, категория „Значимо партньорство“);*
- ✚ *5 пътуващи изложби с детски рисунки и макети на тема „Водното богатство на Национален парк Рила“ по повод Деня на водата;*
- ✚ *Кампания на ДНП Пирин „87 години от създаването на резерват „Баяви дупки-Джинджерица“;*
- ✚ *Конкурс „Най-зелен двор“ на РИОСВ Монтана с участието на всички училища и детски градини в областите Монтана и Видин;*
- ✚ *Регионален ученически фотоконкурс на тема „Природата през моя обектив“, организиран за 11-а поредна година от РИОСВ Хасково с участието на 94 ученици от 27 училища и клубове със 180 творби;*
- ✚ *Регионален конкурс за детско творчество под мотото „Ценим водата“ на РИОСВ Благоевград, привлякъл за участие 317 деца от областта;*
- ✚ *Инициатива на РИОСВ Смолян за предаване на 2 230 кг капачки, събрани от гражданите в националната кампания „Капачки за бъдеще“, и тридневен благотворителен базар за къщички за птици, изработени от деца и възрастни от цялата страна;*
- ✚ *Конкурс за детска рисунка на тема „Централен Балкан, през моите очи“ (118 рисунки на деца от цялата страна);*
- ✚ *Литературен конкурс на тема „Десет хиляди крачки в града – десет хиляди причини да бъдеш щастлив“, организиран от РИОСВ Пловдив по повод Европейската седмица на мобилността – в надпреварата се включиха 47 творби с автори от цялата страна на възраст от 12 до 73 години;*
- ✚ *Ученически конкурс за изработване на произведения на изкуството от рециклирани материали (100 участника с почти 200 творби), проведен също от РИОСВ Пловдив по случай Европейската седмица за намаляване на отпадъците;*
- ✚ *Деветото издание на конкурса „ЕКО КОЛЕДА“ 2021 г., организиран от РИОСВ Шумен (500 картички, изработени от децата в детските градини и училищата от Шуменска и Търговищка област).*

Като силна страна в провеждането на екологичните инициативи се отчита засиленото партньорство с местната власт, образователните институции и неправителствените организации. Само двата образователни проекта на НДЕФ – „Към въвеждане на климатичните действия като елемент от образователните програми на българските училища“ (ТІСА) и „Мост между действията за климата на европейско и на местно ниво (BEACON)“, се провеждат в партньорство със 77 училища и детски градини от 12 общини в страната, като в дейностите участват с 12 преподаватели от СУ „Св. Климент Охридски“ и 12 организации от осем страни в рамките на проект „Тройно А“ по програма Хоризонт 2020. По проекта са изработени и публикувани комплекти помощни материали

за обучение на учители за климатични действия и пестене на енергия, и три сборника със споделен опит от участвалите училища.

Специално място по своята мащабност заема **Националната кампания „За чиста околна среда”** (финансирана от ПУДООС), утвърдена през годините като ефективен механизъм да бъдат активирани и финансово подпомогнати общините, училищата и детските градини да предприемат дейности като почистване, залесяване, озеленяване, изграждане или възстановяване на детски площадки, зони за отдих, междублокови пространства и др. Чрез изпълнението на проектите се осигурява навлизането в образователния процес на съвременните тенденции в сферата на опазване на околната среда. В кампанията през 2021 г. са класирани 248 проекта на училища, 253 проекта на детски градини и 457 проекта на общини и кметства.

С цел постигане на устойчивост на предприетите мерки по ОПОС 2014-2020 г., стартира **нова образователно-информационна кампания „Уча.бг”**, насочена към формиране на екологично съзнание у младите. В рамките на кампанията бяха реализирани и публикувани на сайта на „Уча.се“ анимирани видео уроци:

- ✚ „Пътят на отпадъка и защо е важно рециклирането?“
<https://ucha.se/watch/12737/patiat-na-otpadaka-i-zashto-e-vazhno-retsikliraneto>
- ✚ „Водата като ресурс“
<https://ucha.se/watch/12777/vodata-kato-resurs>
- ✚ „Какво трябва да знаем за чистотата на въздуха?“
<https://ucha.se/watch/12849/kakvo-triabva-da-znaem-za-chistotata-na-vazduha>
- ✚ „Защо е важен балансът в биоразнообразието?“
<https://ucha.se/watch/12879/zashto-e-vazhen-balansat-v-bioraznoobrazieto>
- ✚ „Превенция на риска от наводнения и свлачища“
<https://ucha.se/watch/12880/preventsia-na-riska-ot-navodnenia-i-svlachishta>

По другата образователна кампания по ОПОС 2014-2020 г. - „Зелена олимпиада“ беше създадена онлайн платформа www.zelenaolimpiada.com, също насочена към ученици, като формулираните теми са подходящи за начален, среден и гимназиален курс. Със своя състезателен характер, тя стимулира учениците да научават повече за опазването на околната среда и допринася за изграждане на екологична култура.

ПОЛИТИКА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО СЪЗНАНИЕ И КУЛТУРА

Политиката за информиране на обществеността по въпросите на околната среда и повишаване на екологичното съзнание и култура се реализира чрез:

- Надграждане и разширяване на електронните средства за предоставяне на информация и информационните системи, бази данни и регистри с публичен достъп.
- Усъвършенстване на инструментите и механизмите за предоставяне на информация и участие на обществеността в процеса на вземане на решения в околната среда, както и за запознаване на обществеността на възможно най-ранен етап с проектите на нормативни актове и стратегически документи за околната среда.
- Подобряване на координацията на изпълнението на процедурите, свързани с участието на обществеността в процеса на вземане на решения за околната среда.
- Стимулиране на неформалното обучение за опазване на околната среда – с издаване на образователни продукти и провеждане на национални кампании за опазване на околната среда.

Източници на информация:

МОСВ